

Eğitimin Psikolojik Temelleri

Eğitim

- “Eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla istendik yönde nispeten kalıcı izli davranış değiştirme süreci” olarak tanımlanmıştır.

Psikoloji

- Psikoloji “insan ve hayvan davranışlarını inceleyen bilim dalı”dır.
- Psikoloji üç alanda bireylere fayda sağlamaktadır.
- Birinci olarak psikoloji insanın kendini daha iyi tanıması, davranışlarının nedenlerini anlaması fırsatı sunmaktadır.
- İkinci olarak diğer bireyleri, hayvanları daha iyi anlamayı ve onlarla empati kurmayı sağlamaktadır.
- Üçüncü olarak anne babadan başlayarak çevredeki insanları, çevredeki grupları, toplumu daha iyi anlayarak çevreyle uyum kurmayı sağlamaktadır. Uyum ise psikolojik dengenin temelini oluşturmaktadır.

Eğitim ve Psikoloji

- Eğitim ğrencilerin davranışlarını istendik yönde değiştirebilmek için psikolojiyle işbirliği yapmaktadır.
- Psikoloji biliminin ortaya koyduğu bulgular eğitimin daha da geliştirilmesi için kullanılmaktadır.
- Bunun yanında eğitim kurumlarında öğrencilerin psikolojik sağlıklarının korunmasında da psikolojiden yararlanılmaktadır.
- Ders anlatırken ğrenci psikolojisinin bilinmesi öğretmenlere büyük avantajlar sağlamaktadır.
- Öğretmenlerin kişilerarası iletişim becerilerine sahip olmaları, öğrencilerle, diğer öğretmenlerle ve velilerle iyi iletişim kurabilmelerinde ve karşılaştıkları sorunları kolayca aşmalarında yardımcı olmaktadır.
- Öğrencilerin derse karşı tutumları, motivasyonları, dikkatlerinin derse çekilmesi, kaygıları dersin işlenmesine etki eden önemli psikolojik faktörlerdir.

Eğitim Psikolojisi

- Psikolojinin eğitim ile kesiştiği nokta eğitim psikolojisinin konu alanını oluşturmaktadır.
- Uygulamalı psikolojinin alt dallarından eğitim psikolojisi genel olarak gelişim psikolojisi ve oğrenme psikolojisini kapsamaktadır.
- Bunun yanı sıra eğitim psikolojisinden ozürlü ve üstün zekâlı çocukların eğitimlerinde, sivil savunma birimleri ve ordu için, güvenlik, arama, kurtarma amaçlı, ayrıca sirkler için gösteri amaçlı olarak köpek fil, aslan, papağan ve atların eğitilmesinde de yararlanılmaktadır.

Gelişim Psikolojisi

- Gelişim psikolojisinin kapsamında döllenmeden başlayarak ölüme kadar geçen süreç içerisindeki fiziksel, zihinsel, ahlaki vb. her türlü gelişim alanındaki değişiklikler incelenmektedir.
- Gelişim psikolojisi, biyolojik, psikolojik ve davranışsal yeteneklerin basitten karmaşık sistemlere doğru değişiminin incelenmesi olarak da tanımlanmaktadır.

- **Büyüme:** Genel olarak tüm vücudun, iç ve dış organların kilo, hacim, boy, genişlik açısından sayısal artışıdır. Büyüme vücudun değişik organlarında değişik hızlarda gerçekleşmektedir.
- **Olgunlaşma:** Vücut organlarının kendilerinden beklenen fonksiyonu yerine getirebilecek düzeye gelmesi için, öğrenme yaşantılarından bağımsız olarak, kalıtımın etkisiyle geçirdiği biyolojik bir değişimdir.

- **Öğrenme:** Bireyin çevresiyle belli bir düzeydeki etkileşimleri sonucunda meydana gelen nispeten kalıcı izli davranış değişimleridir.
- **Hazırbulunuşluk:** Büyüme ve olgunlaşmayı içine alan bir kavramdır. Yeni bir öğrenme durumu için her türlü gelişim alanınının hazır hale gelmesini ifade etmektedir.

- **Davranış:** Organizmanın her türlü hareketine davranış adı verilmektedir. Organizmanın gözlenebilen ya da gözlenemeyen, açık ya da örtük etkinliklerinin tümüdür.

- **a. Doğuştan gelen davranışlar:**

- (İç güdüsel - Refleksif) Bebeğin emmesi gibi.

- **b. Geçici davranışlar:**

- Alkol, ilaç ve uyuşturucu maddeler alındığında, hastalık ve yorgunluk sonrasında gözlenen davranış değişiklikleridir. Başka bir ifade ile bu davranışlar bellibir etkenin etkisiyle ortaya çıkar ve organizma bu etkiden kurtulduğunda geçici davranışlar kendiliğinden ortadan kalkar. (Öğrenme ürünü sayılmazlar.)

- **c. Sonradan kazanılan öğrenilmiş davranışlar:**

- Sonradan kazanılan yani öğrenme ürünü olan davranışlardır. Bir davranışın öğrenme olabilmesi için;
 - Tekrar ve yaşantı yoluyla meydana gelmesi
 - Davranışta bir değişme yaratması
 - Değişikliğin nispeten kalıcı izli olması gerekmektedir.

1. İstendik Davranışlar: Planlı, eğitim ürünü davranışlardır.

Ör: Yazı yazmak, okumak, iyi bir birey olmak.

2. İstenmedik Davranışlar: Eğitimin hatalı, yan ürünü davranışlardır.

Ör: Kopya çekmek. Okuldan kaçmak.

- **Gelişim Dönemleri:** Belirli özelliklerin ön plana çıktığı gelişim aşamalarına dönem denilmektedir. En basit dönem sınıflaması yaşa göre yapılandır.
- **Kritik dönem:** Kritik Dönem, ilgili davranışların kazanılması gereken, kazanılmadığında telafisi çok zor olan ya da mümkün olmayan gelişim dönemidir.
- Bu dönemlerde çocuklar çevrede düzenlenen belli öğrenme yaşantılarını diğer dönemlerden daha hızlı kazanmaktadırlar.
- Örneğin, bireyin Okuma-Yazma öğrenmesindeki kritik dönem 6 yaş civarındır. Bu yaşlarda öğrenilemeyen bu yaşantının telafisi ileride daha da zor olmaktadır.

- **Gelişim görevleri:** İnsanın bir gelişim evresinde gerçekleştirilmesi beklenen büyüme, olgunlaşma düzeyi ve davranışlardır.
- **Gelişme ve Gelişim:** Organizmanın büyüme, olgunlaşma ve öğrenmenin etkileşimiyle sürekli ilerleme kaydeden değişmesidir. Gelişme ürün olarak ele alınmakta, gelişim bu ürünün süreç yönü olarak tanımlanabilmektedir.
- Kalıtım, çevre ve hormonlar gelişimi etkileyen etmenlerdir.

Gelişimin Temel İlkeleri

- Gelişim kalıtım ve çevre etkileşiminin ürünüdür.
- Gelişim yordanabilir belli bir sıra izlemektedir.
- Gelişim süreklidir, belirli aşamalar halinde gerçekleşmektedir.
- Gelişim ileriye doğrudur ve birikimli bir süreçtir.
- Gelişimde belirli yönelimler vardır: a) baştan ayağa doğrudur, b) içten dışa doğrudur.
- Gelişim genelden özele doğrudur.
- Çocuklar önce tüm vücuduyla hareket etmekte, büyük kaslarını kullanmakta daha sonra küçük kas koordinasyonunu sağlamaktadırlar.
- Gelişim nöbetleşe devam etmektedir.
- Gelişimde bireysel ayrılıklar vardır.
- Gelişimde kritik dönemler vardır. Örneğin ergenlik dönemi kimlik kazanılması için kritik dönemdir.
- Gelişim bir bütündür.
- Gelişim alanları birbiriyle etkileşim halindedir. Örneğin fiziksel gelişim, zihinsel gelişimi etkilemektedir, zihinsel gelişim ise kavram gelişimini, dil gelişimini, oyun gelişimini ve ahlâk gelişimini etkilemektedir.

Gelişim Dönemleri ve Gelişim Görevleri

- **Bebeklik ve İlk çocukluk dönemi**(0-6)-Yürümeyi öğrenme-Dışkı kontrolünü öğrenme-Cinsel kimlik kazanma-Dili öğrenme-Vicdan gelişiminin başlaması-Öz bakım becerilerini kazanma
- **İkinci (son) çocukluk dönemi** (6-12)-Sosyalleşme-Toplumsal cinsiyet rollerini üstlenme-Okuma yazmayı öğrenme-Kişisel bağımsızlığa ulaşma-Kendine karşı olumlu tutum geliştirme-Hem cins arkadaşlıkları kurma
- **Ergenlik dönemi**(12-18)-Kimlik kazanma-Karşıt cins arkadaşlıkları da kurma-Ailesinden duygusal bağımsızlığını kazanma-Evlilik ve aile hayatına hazırlık-Toplumsal rollerini üstlenmeye başlama-Kendine özgü ahlâk ve değerler sistemi geliştirmeGenç yetişkinlik dönemi
- **(18/22-30/35)**-Eş seçme ve evlenme-Evlilik yaşamının sorumluluklarını üstlenme-İşini seçme-Toplumsal sorumluluklarının tümünü üstlenme-Topluma uyum kurma
- **Yetişkinlik dönemi**(30/35-45/50)-Ekonomik olarak yaşamında gelebileceği en üst seviyeye gelme-Ailedeki küçüklere sorumlu yetişkinlik örneği sunma-Boş zaman etkinlikleriyle uğraşma-Eşiyle bütünleşme-Yaşla birlikte gelen fizyolojik değişiklikleri kabul etme-Ebeveynlerinin sorumluluklarını üstlenme
- **Yaşlılık dönemi**(45/50→)-Fiziksel güçte azalmaya ve sağlıkla ilgili sorunlara uyum yapma-Azalan gelire uyum sağlama-Eşin kaybına uyum sağlama-Yaş grubu ile yakınlık kurma

Belli Başlı Gelişim Kuramları

Psikoseksüel Gelişim Kuramı (S. Freud)

- Freud'a göre, ilk 6 yaşın kişilik gelişiminde önemi büyüktür. Freud kuramında cinsel gelişimin kişiliğin gelişimindeki önemini vurgulamaktadır.
- Psikoseksüel gelişim kuramına göre, kişiliğin normal gelişimi için her dönemde bireyin temel gereksinimlerinin doyurulması gerekmektedir.
- Eğer temel gereksinimler karşılanmazsa kişilik gelişimi bundan olumsuz etkilenmektedir.
- Freud psikoseksüel gelişimi beş dönemde incelemiştir.
- Bunlar;

■ I. Oral Dönem (0-1/1,5 Yaş)

- Oral dönemde çocuğun kazanması beklenen duygu özgüven duygusudur.
- Bu da ancak annenin (ya da çocuğa bakım veren kişinin) düzenli ve tutarlı bir şekilde çocuğun ihtiyaçlarını karşılamasıyla mümkündür.
- Oral dönemde idin haz ilkesi işlemektedir.
- Oral dönemde çevresel koşullara ve biyolojik yapıya bağlı olarak, aşırı doyurulma ya da aşırı doyumsuzluk içinde kalma yüzünden çocuk sonraki dönemlerine ilerleyemeyebilir.
- Bu nedenle yetişkinlik yaşamında da oral dönem özelliklerine fazlaca tutunabilir.
- Aşırı ağızcılık (oburluk), aşırı bağımlılık, alıcılık, edilgenlik baskın olursa bu davranış özellikleri oral saplanma belirtileri olarak yorumlanabilir.
- Böyle bir kişi başkalarından almaya alışmış, aşırı isteyici ve bağımlıdır

■ II. Anal Dönem (1/1,5 - 3 Yaş)

- Çocuğun yürümeye, konuşmaya ve kendi benliğini çevresinden ayrı algılamaya başladığı; yavaş yavaş bağımsızca düşünme ve davranma gibi yetilerin yapıtaşlarının geliştiği bir devirdir.
- Bu dönemde çocuğun dışkılama büzgeç kaslarının gelişmesiyle çocuğun dünyasına yeni bir eylem yetisi katılmaktadır. Çocuk içerde biriken dışkısını tutarak ya da bırakarak bir haz duyar. Çocuğun dışkısını tutabilmesi ve annesinin istediği yerde ve zamanda yapması çevreden büyük ilgi görür ve ödül alır.
- Böylelikle çocuk artık toplumun iyi, kötü, doğru, yanlış ve ayıp gibi yargıları ile karşılaşmaktadır. Bu da çocuğun Süperego gelişiminin önemli bir parçasıdır.
- Anal dönemde bazı aile tutumları çocukta anal saplanmaya ve anal kişilik özelliklerinin gelişmesine yol açabilir.
- Bu tutumlar arasında, çocuğa sıkı, katı, cezalandırıcı tuvalet eğitimi; özerklik tanımayan, bağımlı, bebek kalmayı destekleyen aşırı koruyucu ve denetleyici tutumlar, aşırı düzenlilik ve titizlik eğitimi, çocuğa ayıp ve günah kavramlarının fazla aşılması sayılabilir.
- Anal kişilik özellikleri gösteren yetişkin bireylerde, aşırı titizlik, tuvalet işlemleri ile aşırı uğraşma, cimrilik, inatçılık, aşırı düzenlilik, kararsızlık gibi özellikler görülür.

■ III. Fallik Dönem (3-6 Yaş)

- 2,5-3 yaşlarına giren çocuğun düşünce dünyasında giderek artan bir biçimde yeni bir algı alanı oluşur.
- Bu cinsel organ ayrılıkları ile ilgilidir ve çocuğun dikkati cinsel organlarına ve bunların anlamlarına yönelir.
- Çevreden ve başka insanlardan ayrı bir kişi olduğunu kavramış olan çocuk, artık “nasıl bir kişi” olacağını araştırmaktadır.
- Bu nedenle kendi bedenine, cinsel ayrılıklarına ve genellikle çevrede olagelen her şeye karşı derin, bitmek bilmez bir soruşturma ve öğrenme eğilimi gösterir.

- Cinsel ayrılıkların öğrenilmesi, cinsel benlik duygusunun başlaması ve cinsiyete uygun rollerin belirlenmesi de bu yaşlarda iyice kesinleşmiştir. Çocuk cinsel yasakları ve değerleri hızla öğrenir.
- Bu çağda aşırı korkutmalar, suçlandırma ve cezalar, atılganlığın kısıtlanması, çocukta girişim kısırlılığı ve aşırı çekingenliğe neden olabilir.
- **Oedipus Kompleksi:** Freud bu dönemin kriz noktasını olarak erkek çocuğun annesine, kız çocuğun babasına karşı özel bir sevgiyle yaklaşır erkek çocuğun babayla, kız çocuğun da anneye yarışa girmesi, hatta ondan nefret etmesi olarak görür.
- Erkek çocuk, bir yandan babasına sevgi duyup onun gibi olmak isterken diğer yandan da ondan nefret eder. Bu yüzden önemli bir çatışma yaşanır. Karşı cinsten olan ebeveyne karşı sevgi dolu ilgi, hemcins ebeveyne karşı ise iki değerli bir tutum sergileyebilirler.

- **İğdişlik Korkusu:** Freud'a göre bu dönemde erkek çocuk için penis, çocuğun bütün benliği, varlığı ile eşdeğer bir anlam ve önem kazanır.
- Toplumsal tutumların da desteği ile erkek çocuğu kız çocuktan ayıran bu değerli, üstün organla ilgili olarak çocuk zihninde bir takım korkular geliştirir.
- Kız çocukta penis olmadığını fark edince bunun kendisinde de yok edilebileceği kaygısı doğar.
- Ayrıca ailede ve toplumda çocuğun yaramazlıklarına, penisi ile oynamasına, gece işemelerine karşı bir ceza olarak penisin kesileceği sıklıkla söylenir.
- Ülkemizde bu yaştaki çocuklara yapılan, tutun şunu sünnet edelim, vb. biçimdeki korkutmalar, takılmalar ve gerçekten bu yaşlarda yapılan sünnet olayının kendisi penise bir zarar gelebileceği, ceza olarak penisin kesilebileceği korkusunu uyarır.
- Bu korku, iğdişlik korkusu olarak bilinir.

- Bu korkunun varlığı çocukta yalnızca penise bir zarar gelecek biçiminde görülmez.
- Birçok değişik ve gizli biçimlerde ortaya çıkabilir.
- Erkek çocuğun sık sık penisini açıp bakması, göstermesi ve bu konuda konuşması, penisin sağlam olduğuna ilişkin bir çeşit kendine güvence verme belirtileridir.
- Çocuk, penisle ilgili korkuyu, bedeninin başka bir parçasına aktararak herhangi bir çizik, yara veya ameliyat üzerine büyük endişeler gösterebilir.
- Penisten yoksun olan kız ve kadınları aşağı görerek onlardan uzak durabilir.
- Başka çocukları gerçekten ya da simgesel biçimlerde iğdiş etmekle tehdit edebilir.

■ **IV. Gizil Dönem (6-12 Yaş)**

- Çocukun bedensel ve zihinsel gelişiminde önemli bilişsel ve duygusal ilerlemeler olur.
- Çocukun bilişsel yetileri (algı, bellek, yargılama, vb.) gerçeğe daha uygun değerlendirmeler yapabilecek düzeye gelir.
- Zamanı, yeri, uzayı tanıması olgunlaşır.
- Neden-sonuç bağlantılarını gerçeğe uygun kurabilir.
- Kavramsal ve soyut düşünme yetisinin gelişmesi ile daha uygun ve geçerli genellemeler yapabilir.
- Ego bu dönemde hızla gelişmektedir.

■ **V. Genital Dönem (12-18 Yaş)**

- Ergenlik, erkekte ve kızda hızla büyümenin olduğu, birincil ve ikincil cinsel yapının hızla geliştiği yaşları kapsar.
- Bu çağda eskiden yaşanılmış cinsel yönelişler, çatışmalar yeni baştan yaşanır.
- Aşırı bağımlılık duyguları olan ergen, ailesini yitirme, onlardan kopma kaygısına kapılır.
- Çocukluk dönemlerinden artakalan sorunların çözümü bu çağda yapılacaktır.
- Genellikle bu sanıldığından ağır bir sorundur.
- Genç, coşan sorunlar arasında egemenlik kurmak zorundadır.
- Çoğu ruhsal bozukluklar, nevrotik bozukluklar, kişilik bozuklukları, psikozlar bu dönemde ortaya çıkar.
- Ergenlik dönemi kimlik gelişimi açısından en önemli evrelerden biridir.
- Ergen, uzun bir hazırlık dönemi içinde yıllarca çabalar, bocalar ve kimliğini iyi kötü bulur.

■ **Psikososyal Gelişim Kuramı (E. Erikson)**

- Erikson, psikososyal gelişmeyi insan yaşamının tümünü kapsayan bir süreç olarak görmüştür.
- Bu görüşüyle yaşam boyu gelişim ilkesini ilk kabul eden psikologlardan biridir.
- Erikson'un "İnsanın Sekiz Evresi" başlığı ile geliştirdiği dönemler kuramı, normal ve normal olmayan kişilik gelişmesini açıklamaktadır.
- Her evrede birey, ya belli psikososyal gelişmeleri tamamlamakta ve bulunduğu evreye özgü psikososyal bunalımı atlatmakta ya da atlatamayarak bundan sonraki evrelere taşımaktadır.
- Evrelerin adı, bireyin o evrede kazanılacak psikososyal özelliğe karşı krizin adıdır.
- "Temel güvene karşı güvensizlik" gibi.

- **I. Temel Güvene Karşı Güvensizlik (0-2)**
- **II. Bağımsızlığa Karşı Kuşku ve Utanç (2-3,5)**
- **III. Girişkenliğe Karşı Suçluluk (4-6)**
- **IV. Başarıya Karşı Aşağılık Duygusu/ Yetersizlik (6-12)**
- **V. Kimlik Kazanmaya Karşı -Rol Karmaşası (12-18)**
- **VI. Yakınlığa Karşı Uzaklık**
- **VII. Üretkenliğe Karşı Durgunluk**
- **VIII. Benlik Bütünlüğüne Karşı Umutsuzluk**

■ TEMEL GÜVENE KARŞI GÜVENSİZLİK (0-1 YAŞ)

- Yaşamın ilk yıllarında çocuklar tamamen dışa bağımlı ve başkasının desteğine muhtaç halde oldukları için çocuktaki güven duygusunun gelişimi bebeğin bakıcısının (genelde anne) güvenilirliğine ve niteliğine bağlıdır.
- Anne ve babadan sevecen, güvenilir davranışlar gören çocuklarda sağlam bir temel güven duygusu oluşur. İlk dönemlerinde yanlış ya da sert bir bakıma maruz kalmış çocuklarda ise güvensizlik duygusu oluşur ve çocuk bu duyguyu daha sonraki ilişkilerine yansıtabilir.
- Bu dönemde anne her ihtiyaç duyduğunda çocuğun yanında olmalıdır. Bu gerçekleşmediğinde çocuk dünyaya ve insalara karşı bir güvensizlik geliştirir. Bu güvensizlik hissi çocuklarda korkuya ve dünyanın tutarsız bir yer olduğu inancına yol açabilir.
- Çocuğu bu kaygıya maruz bırakmamak için bakımını düzenli yapmak ve ruhsal ve fiziksel ihtiyaçlarını yeterince karşılamak gerekir.
- Acıktığında doyurmak, tuvaletini yaptığında altını değiştirmek, ağladığında hemen yanında olmak, huzursuz olduğunda teskin etmek bu dönemde çocuğa yapılacak en büyük katkıdır.

- **ÖZERKLİĞE KARŞI UTANÇ VE KUŞKU (2-3 YAŞ)**
- Erikson çocuğun yürümeye başladığı bu dönemde hareket alanının genişlemesiyle bağımsızlık ya da özerklik duygusunun ortaya çıktığını savunur.
- Çocuk kendi başına hareket etmek ister. Çünkü yürümesiyle anneden ayrı bir birey olduğunu fark etmeye başlamıştır.
- Anne ve babanın çocuğun bu özerklik dönemine sağlıklı bir şekilde rehberlik etmesi gerekir.
- Eğer çocuk anne-babanın aşırı koruyuculuğu nedeni ile sürekli engellenirse, bağımsız olma, girişiminin önüne geçilirse, başarısız olma ve küçük düşme duygusuyla karşı karşıya kalırsa kuşku ve utanç duygusuyla hareket etmeye başlar.
- Bu durum çocuğun kimlik gelişimine ve öz değer duygusuna zarar verir.
- Çocuk eğer bu evreyi sağlıklı atlatabilirse yaşamının diğer safhalarında karşılaştığı zorluklara yeni keşif olanakları olarak bakabilir.

■ GİRİŞİMCİLİĞE KARŞI SUÇLULUK (4-5 YAŞ)

- Dört yaşındaki bir çocuk artık biraz planlama yapabilmeye, belirli belirli hedeflere ulaşmak için girişimlerde bulunmaya başlamıştır. Çocuk bu yeni bilişsel becerilerini ve teşebbüslerini çevresindeki dünyayı fethetme çalışmalarıyla sınar. Sokağa tek başına çıkmayı, yürürken elinizi tutmamakta ısrar etmeyi, bir oyuncağı parçalarına ayırdıktan sonra yeniden birleştiremediğini görünce parçalarını anne/babasının kafasına atmayı deneyebilir.
- Evin dolaplarını karıştırabilir. Bu dönemde çocuk dünyayı kendi girişimi ile keşfetmek istemektedir. Duvarları çizmek, eşyaları farklı amaçlı kullanmak hep bu girişimcilik döneminin bir sonucudur. Bu dönemde çocuğun sergilediği bu davranışları ebeveynler yaramazlık olarak görebilirler.
- Çocuğun bu dönemdeki sert davranışları kendi kuvvetini denemesinin bir tezahürü olabilir. Çocuğun bu davranışları aşırıya götürmesi ebeveyn tarafından kısıtlayıcı, cezalandırıcı şekilde cevap bulursa bu durum suçluluk duygusuna neden olabilir. Bu evrenin sağlıklı atlatılamaması ileri ki yaşlardaki ilişki ve girişimlerinde suçluluk ve çekingenlik hissetmesine neden olabilir. Çocuğun vicdani gelişimi için elbette suçluluk duygusunu sağlıklı bir miktarda yaşamaya da ihtiyacı vardır fakat bu duygunun fazlalığı çocuğun üretkenliğini olumsuz etkiler.

- **BAŞARIYA KARŞI AŞAĞILIK DUYGUSU (6-12 YAŞ)**
- Okula başlamak bu evrenin ortaya çıkmasındaki temel etkindir.
- Çocuk artık okumayı öğrenmek, matematik sorularını çözmek ve okul becerilerinde başarılı olmak gibi yeterlilikler geliştirmelidir.
- Bu dönemde çocuk hayatın herhangi bir alanında başarılı olmak ister.
- Ya derslerde, ya sanatta, ya resimde ya da müzikte çocuk başarılı olduğunu görmelidir.
- Ailenin görevi bu dönemde çocuğun başarılı olduğu alanı bulmak ve çocuğa yansıtmasıdır.
- Çocuğun farklı yeteneklerini keşfedilip çocuğa başarılı olduğu gösterilmezse, çocukta bir aşağılık duygusu gelişebilir.
- Öte yandan, bir miktar alçak gönüllülük için biraz başarısızlık da gereklidir. Başarıya aşırı önem verilmesi çocukta başarısızlığın kabul edilemez olduğuna dair bir inancın yerleşmesine ve işkolikliğe dönüşmesine sebep olabilir.
- İdeal olan başarı/yeterlilik duygusuyla başarısızlık duygusu arasındaki dengenin sağlanmasıdır.

- **KİMLİĞE KARŞI ROL KARMAŞASI (13-18 YAŞ)**
- Bülüğ çağındaki çocuk önemli bir görevle yüzleşir ve bu dönemde ergen kimliğini ve üstlenmesi gereken rolleri yeniden değerlendirir.
- Erikson bu evrede cinsel kimlik ve mesleki kimlik olmak üzere iki kimliğin söz konusu olduğunu savunur.
- Ergenlik çağındaki çocuk bu evreyi ne yapmak ve nasıl biri olmak istediğine dair görüşleri ve uygun cinsel rolü yeniden bütünleşmiş olarak geride bırakır.
- Bu evrede söz konusu olan risk; bu yaşlarda karşısına çıkan çok sayıda rol seçeneği karşısında çocuğun karmaşaya düşebilmesidir.
- Aileye düşen görev bu dönemde çocukları için uygun olan mesleği, onun yeteneklerini göz önüne alarak bulmaya çalışmaktır.
- Cinsel kimliğin gelişmesinde ise çocuklara rehberlik etmek gerekir.

- Erikson'un bu dönemleri çocukları hangi yaş diliminde takıldıkları hakkında fikri vermesi açısından oldukça önemlidir.
- Topluma ve insanlara karşı güvensiz bir çocuk gördüğümüzde, bu çocuğun 0-1 yaş döneminde anne ile güven temelli bir ilişki kuramadığını söyleyebiliriz.
- Utangaç çocukların ise 2-3 yaş döneminde bağımsızlık girişimi engellendiği için utangaç olduklarını sonucunu çıkarabiliriz.
- Aşağılık duygusu yaşayan bir çocuğun 6-12 yaş döneminde bir alanda başarılı olarak ilan edilmediği için bu duruma düştüğü sonucunu çıkarabiliriz.
- Eğitimcilere ve ailelere düşen görev ise çocuğun içinde bulunduğu dönemin kritik kavramların farkına varmak ve ona göre çocuğu yönlendirmektir.

- **Zihinsel Gelişim Kuramı (J. Piaget)**
- Piaget zekâyı çevreye uyum yapabilme yeteneği olarak tanımlamaktadır. Piaget bilişsel yapılardaki değişimle öğrenmeyi açıklamıştır.
- Şema zihninizde oluşturduğumuz bilişsel dosyalardır. Şemalar içlerinde her türlü bilişsel (renk şeması), duyuşsal (inanç şeması), davranışsal (araba kullanma şeması) bilgiyi barındırmaktadırlar.
- Bilgiler çevreye uyum sağlamamızı ve davranışlarımızı gerçekleştirmemizi sağlamaktadır.
- Piaget insanların doğuştan üç temel bilişsel şema ile dünyaya geldiklerini ifade etmektedir. Bunlar emme, yakalama-kavrama, ağlama şemalarıdır. Bu üç şema bebeğin dünyaya uyum sağlayarak hayatını devam ettirmesine yetmektedir.

Piaget'in Zihinsel Gelişim Dönemleri

- **I. Duyusal - Motor Dönem (0-2)**
- **II. İşlem Öncesi Dönem (2-7)**
- **III. Somut İşlemler Dönemi (7-11)**
- **IV. Soyut İşlemler Dönemi (11-Ergenliğin sonu)**

■ **DUYUSAL-MOTOR DÖNEMİ (0-18 Ay)**

- Bebek, bu aşamada dış dünyayı keşfetmede duyularını ve motor becerilerini kullandığından bu döneme duyuşal-motor adı verilmektedir.
- Bütün bebekler doğuştan reflektif davranışlara sahiptir.
- Yeni doğan bebeğin dudaklarınıza dokunduğunda emmeye başlar; parmağınızı avucuna koyduğunuzda yakalar.
- Bu refleksler, çocuğun ilk biliş şemalarını oluşturur.
- Başlangıçta kendisini diğer nesnelere ayıramayan bebek, bu ilk şemaları (emme, tutma, yakalama vb.) yoluyla kendi vücudunu keşfetmeye çalışır.
- Daha sonra, diğer nesnelere etkinliklere başlar. Çıngırak, fincan vb. nesnelere tutar, emer, vurur. Onları, kendisinde var olan şemalarla tesadüfen keşfeder.

- Örneğin; yeni doğan bebeğe mama şişesini ters olarak verdiğinizde de emmeye çalışır. Oysa bir ya da iki ay sonra biberonun ne tarafından emileceğini öğrenir. Bebeğin, çevresiyle etkileşimleri sonucu edindiği yaşantılarla oluşturduğu yeni bilişsel yapılar, refleksif davranışlardan amaçlı davranışlara doğru ilerlemesini sağlar. Artık bebek, kendisine ilginç gelen bazı davranışları sadece tekrar etmez aynı zamanda bazı basit problemleri çözmeye de çalışır.
- Örneğin; beş aylık bebek, gözünün önündeki top battaniyenin altına saklandığında onu aramaktan vazgeçer; oysa sekiz aylık bebek, onu aramaya devam eder. Çünkü bebek, nesne gözünün önünden kaldırıldığında onun yok olmadığını öğrenir.

- **İŞLEM ÖNCESİ DÖNEM (18 Ay-6 Yaş)**
- İşlem öncesi dönem ikiye ayrılmaktadır. Bunlar:
- **a) Sembolik ya da kavram öncesi dönem (2-4 yaş)**
- **b) Sezgisel dönem (4-6 yaş)**
- **a) Sembolik Dönem:**
- İki dört yaşlarını kapsamaktadır. Bu dönemde çocukların dili, çok hızla gelişir ancak geliştirdikleri kavramlar ve kullandıkları sembollerin anlamları, kendilerine özgüdür; çoğu zaman gerçek değildir. 2-4 yaşlarına çocuk, gözünün önünde bulunmayan ya da hiç mevcut olmayan nesne, olay, kişi, varlığı temsil eden semboller geliştirmeye başlar. Örneğin; bir çubuğu at, cetveli tabanca gibi kullanabilir. Bu yaşta sembolik oyun sıkça gözlenir. Sembolik oyunlar aracılığıyla çocuklar, çatışmalarını ortaya koyabilir ve dengelerini sağlayabilirler.
- Bu dönemdeki çocuklar ben merkezlidir. Kendilerini başkalarının yerine koyamazlar. Dünyayı başkalarının açısından göremezler. Objeleri sadece tek bir özellikleri açısından sınıflandırılabilirler. Örneğin; renklerine göre sınıflandırma ya da biçimlerine göre sınıflandırma gibi. Bir özellik bakımından farklı olan nesnelerin farkını göremezler. Örneğin; yeşil üçgenlerle yeşil kareleri bir arada gruplayabilirler. Ancak aynı anda hem renge hem de şekle göre gruplama yapamazlar. Tek yönlü düşünürler.

■ **b) Sezgisel Dönem:**

- 4-6 yaş arasını kapsar. Çocuklar bu dönemde, mantık kurallarına uygun düşünme yerine, sezgilerine dayalı olarak düşünürler ve problemleri sezgileriyle çözmeye çalışırlar. Çocuklar bu dönemde, nesnenin dikkat çekici özelliklerine odaklanmakta diğer özelliklerini gözden kaçırmaktadır. Korunumun kazanılmamasında bu özellikleri etkili olmaktadır.
- Örneğin; eşit miktarda dolu olan iki süt bardağından birini, ince uzun bir bardağa, diğerini geniş bir bardağa çocuğun gözünün önünde boşaltalım. İnce uzun bardaktaki süt daha yüksek görüldüğünden çocuk, o bardaktaki sütün daha çok olduğunu söyleyecektir. İki eşit miktardaki çikolata kalıbından birisini parçaladığımızda, çocuk gözü önündeki parçalara ayrılmış olan kalıbı daha çok görecektir. Ayrıca, bu yaşlarda çocuklar, dilin kuralları ve sözcüklerle oynayarak, komik cümleler ve sözcükler üretmekten çok hoşlanırlar.

■ SOMUT İŞLEMLER DÖNEMİ (6-12 YAŞ)

- İlkokul yıllarındaki çocuklar, bilişsel yeterlilik bakımından çok hızlı değişme gösterirler. İlkokul dönemindeki, çocukların düşünmesi okul öncesi çocukların düşünmesinden çok farklıdır. Nesnelerin fiziksel yapılarında, mekandaki konumlarında değişmelerle; miktar, hacim, sayı vb. özelliklerinde değişme meydana gelmeyeceğini anlarlar. Kısa ve geniş bardaktaki süt ile ince uzun bardaktaki sütün aynı miktarda olduğunu görebilirler; parçalanmış çikolatalarla kalıp halinde olanın aynı miktarda söyleyebilirler. Algılanan görüntüye göre değil gerçeği anlayarak tepkide bulunurlar.
- Tüm dünyada çocukların somut işlemler döneminde okula başlamaları bir tesadüf değildir. Bu dönemde, bazı işlemlerin zihinsel olarak yapabilecek durumdadırlar. Örneğin; benim beş portakalım, senin dört portakalın var. İkimizin portakallarını bir araya getirdiğimizde kaç portakal eder? diye sorduğumuzda problemi zihinsel olarak çözebilirler. Bu dönemde en üst düzeyde gruplama yapabilirler. Bir grup bir nesnenin bir başka grubun alt sınıfı olabileceğini anlarlar. Örneğin; taşıt araçlarına otomobiller ve kamyon vb. diğer taşıt araçları olarak gruplayabilir, otomobilleri de, benzinle çalışanlar ve mazot vb. yakıtla çalışan diğer otomobiller olarak sınıflandırılabilirler.

- Örneğin, nesnelere uzunluklarına, genişliklerine, ağırlığına vb. göre düzenleyebilirler. Somut işlemler dönemindeki çocuklar benmerkezcilikten uzaklaşmışlardır. Olayları ve dünyayı, başkaları açısından da görebilirler.
- Ancak bu dönemde, düşünme süreçleri çocuk tarafından gözlenebilen gerçek olaylara yöneliktir. Çocuklar, somut olduğu sürece karmaşık problemleri çözebilirler. Soyut problemleri ise çözemezler. Soyut kavramları, çevresindekileri model alma yoluyla yerinde kullanmalarına rağmen, anlamlarını açıklayamazlar.
- Çocuklar bu dönemde dili etkili olarak kullanmakla birlikte vatan, millet, ülke vb. soyut kavramları anlayamazlar. Soyut kavram ve deneyimlerin somut yollarla açıklanmaları gerekir. Örneğin sakla samanı gelir zamanı vb. deyimler somut olarak çocuklara açıklanmalıdır.

■ **SOYUT İŞLEMLER DÖNEMİ (12 +)**

- Ergenlik döneminin başlangıcından itibaren çocukların düşünme biçimleri, yetişkinlere benzer hale gelir. Bu dönemde artık soyut düşünme başlar. Bir problemin çözümü, somut yollarla sınırlanmaz. Problemden bulunan değişkenler arası ilişkileri bulur. Çocuklar soyut kavramları anlayarak etkili bir şekilde kullanabilirler. Bu dönemde çocuklar, çeşitli idealler, fikirler, değerler ve inançları geliştirmeye başlarlar. Toplumun yapısıyla, felsefesiyle, politikayla ilgilenirler.
- Ergenliğin başlamasıyla vücutta değişimler meydana geldiği gibi, beyinde ve beynin fonksiyonlarında birçok değişim gözlenmektedir. Piaget, birçok yetişkinin soyut işlemleri geliştirmede yaşadıklarını ifade etmektedir. Bunun nedeni de bireyin içinde yaşadıkları çevrenin niteliğidir. Bireyin soyut işlemleri yapabilmesi için, bu tür düşünme tarzını gerektirecek karmaşık problemlerle karşılaşması gerekir.
- Öğretim, ergenin bilimsel yöntemi kullanmasını sağlayacak biçimde düzenlenmelidir. Somut işlemler dönemindeki çocuklarla soyut işlemler dönemindeki ergenler arasındaki temel fark, ergenlerin bir olayın çok değişik yönlerini görebilmeleri ve bilgiyi soyut olarak üretebilmeleridir. Ayrıca dil gelişimi bakımından kavramları atasözlerinin, deyimlerin anlaşılmasında artık problemleri yoktur. Ayrıca yazılı dilinde bir yetişkin kadar etkili olarak kullanabilirler. İlköğretimin 6, 7 ve 8. sınıflarda ve lisede ergenlerin, analiz etme karşılaştırma soyut ilişkileri bulma özgün bir şey üretme, eleştirel düşünme gibi özelliklerini geliştirici nitelikte etkinliklere yer verilmesi gerekmektedir.

- Ergenlerde gözlenen önemli bir diğer zihinsel gelişim özelliği de hipotetik koşullara göre düşünmeleridir. Örneğin, okullarda münazara (tartışma) yaparken, bulunduğu gruba benimsemediği bir fikir savunma görevi verildiğinde, tartışmanın hatırı için bu konuda fikir üretip savunabilirler.
- Piaget'in bilişsel gelişim dönemleri, bize çocuğun hangi dönemde nasıl düşündüğü ve akıl yürüttüğü hakkında fikir verir. Bunları bilmek, çocuğa hangi dönemde neyi öğretebileceğimize dair bize yol gösterir. İşlem Öncesi dönemde olan bir çocuğa akıl yürütme ve bağlantı kurma gereken konuları pek öğretemeyiz. Çünkü yorumlama, çıkarım yapma becerisi daha çok somut dönemde gerçekleşir.
- Yine somut dönemde olan bir çocuğa “x” ve “y” leri kullanarak matematik anlatmak zor olacaktır. Çünkü onun soyut kavramlar ve semboller ile işlem konusunda zorlanmaktadır. Soyut konuları tam olarak anlaması 12 yaş sonrasında bulacaktır. Anne babalara düşen görev ise çocuklarının zihin gelişiminin hangi dönemde nasıl seyredeceğini bilmek ve ona göre alıştırmalarla zihinsel süreci desteklemektir.

ÖĞRENME PSİKOLOJİSİ VE EĞİTİM

- **Öğrenme:** Günümüzde birçok öğrenme tanımı yapılmış olmakla beraber psikolog ve eğitimcilerin hemen hemen hepsi öğrenmeyi, yaşantı ürünü kalıcı izli davranış değişikliği olarak tanımlamaktadırlar.
- Öğrenmeyi kolaylaştıran başlıca faktörler iki grupta toplanabilir.
- Birinci grupta bireyin kendisinden kaynaklanan faktörler bulunmaktadır. Bunlar olgunlaşma, yaş, zekâ, güdülenme, genel uyarılmışlık hali, kaygı, fizyolojik durum, önceki öğrenmelerin aktarımı, türe özgü hazıroluştur.
- İkinci grupta bireyin öğrenme çevresinden kaynaklanan faktörler bulunmaktadır. Bunlar öğretme yöntem ve teknikleri, öğrenilecek malzeme, öğrenme ortamı gibi faktörlerdir.

- **Güdülenme (Motivasyon):** İhtiyaçların giderilmesi amacıyla belli bir davranış yapmaya isteklilik, eğilim olarak tanımlanmaktadır. Güdülenmiş davranış eğer kişi kendisi istediği için yapılmış ise içsel güdülenme, dışarıdaki bir kişinin etkisiyle yapılmışsa dışsal güdülenme adını almaktadır.
- **Öğrenmenin transferi:** Transfer önceden öğrenilenlerin yeni öğrenilenleri etkilemesidir. Eskiden öğrenilenler yeni öğrenmelerin kolay olmasını sağlıyorsa “**olumlu transfer**”, olumsuz olarak etkiliyorsa buna da **olumsuz transfer adı verilmektedir**. Örneğin araba kullanmayı bilen kişinin minibüs kullanmayı öğrenmesi hiç araba kullanmayan bir kişiye göre daha kolay olması olumlu transfere örnektir. Daktilo yazmayı öğrenen bir kişinin bilgisayardaki farklı bir klavyede yazmakta çektiği zorluk olumsuz transfere örnektir.

Belli Başlı Öğrenme Yaklaşımları

- **Davranışçı Yaklaşımda Öğrenme**
- Davranışçılara göre öğrenme, organizmanın davranışlarındaki değişiklik oluşturulmasıdır.
- Kişi davranışı yapıyorsa öğrenmiştir, yapmıyorsa öğrenmemiştir.
- Davranışçı yaklaşımlar genel olarak Klasik ve Edimsel Koşullanma olmak üzere iki grupta ele alınmaktadır.

- **Klasik koşullanma** genelde refleks, içgüdüsel yani otonom sinir sisteminin doğal tepkileri ile oluşan düşünülmeden yapılan davranışlarla ilgili öğrenmeleri içermektedir.
- Eli yanınca çekmesi, köpek ısırınca korkma vb. gibi davranışlar burada önem kazanmaktadır.
- Klasik koşullanmada belli uyarıcılara gösterilen doğal tepkileri, bu uyarıcılarla hiç ilgisi olmayan başka uyarıcılara da gösterilmesini açıklamışlardır.
- Örneğin Watson gürültüden korkan çocuğun klasik koşullanma yoluyla beyaz tavşandan da korkmasını sağlamıştır.

- Bir diğer davranışçı yaklaşım Skinner tarafından ortaya atılan **Edimsel koşullanmadır**. Skinner'e göre bir davranışın sonucu, organizma için hoş giden, olumlu bir durum yaratıyorsa, o davranışın tekrar ortaya çıkma olasılığı artmaktadır.
- Bu tarz davranıştan sonra olumlu uyarıcı verilerek yapılan koşullanmaya **edimsel koşullanma** denilmektedir.
- Davranışı izleyen ve organizma üzerinde olumlu etki yaratarak davranışın değişimine neden olan ve ortaya çıkma ihtimalini artıran uyarıcılara **pekiştireç** denmektedir.
- Davranışın arkasından gelen ve organizma için hoş gitmeyen bir durum yaratan uyarıcılar ise **cezadır** .
- Pekiştireçlerin değeri kişiden kişiye değişir. Küçük bir çocuk için şeker anlamlıyken, büyük bir kişi için şeker muhtemelen kompleks bir davranışı tekrar yaptıracak kadar anlamlı bir pekiştireç olmayacaktır.
- Skinner'a göre edimsel koşullanma ilkeleri insan yaşamında daha etkilidir, organizma tepkiyi seçmekte ve kendisi göstermektedir.

Sosyal Öğrenme Kuramı (A. Bandura)

- Bandura tarafından geliştirilen sosyal öğrenme kuramı öğrenmede düşüncenin önemini vurgulamakta, taklidin ve gözleyerek öğrenmenin çocukların öğrenmesindeki yerine işaret etmektedir.
- Sosyal öğrenme, bireylerin çevrelerindeki hareketlerine, etrafında olup biten olaylara bakarak yeni bilgiler öğrenmesidir.
- Bir öğrencinin öğretmeninin nasıl yaptığına bakarak, basketbolde turnikeyi öğrenmesi gözlem yoluyla öğrenmeye örnektir.
- Bandura'nın bütün çalışmalarında öğrenen kişi gözlemcidir. Uyarıcı, model kişinin davranışlarıdır.
- Bandura gözlem yoluyla öğrenmede yaş, cinsiyet, modelin statüsü, gözlemci-model benzerliği, modelin sergilediği davranış çeşitleri ve modele verilen ödül çeşitlerinin önemini vurgulamaktadır.
- Çocuklar büyüklerin söylediklerinden çok yaptıklarını model almaktadırlar.
- Çocuklara doğru davranışlar kazandırmak isteniyorsa öncelikle onlara uygun modeller olunmalıdır.

İnsancıl (Hümanistik) Öğrenme Yaklaşımı

- Bireyi diğerlerinden farklı kılan ona özgü olan duyguları, algıları, inançları ve amaçları ile ilgilenen insancıl psikolojinin iki önemli ismi Rogers ve Maslow'dur.
- Hümanist psikologlar, insanın doğuştan iyi olduğu, olumlu bir potansiyele sahip ve gücünü kendinde bulan bir varlık olduğunu, yaşam boyu kendini geliştirme amacına yönelik olarak etkinlikte bulunduğunu kabul etmektedirler .
- İnsancıl yaklaşıma göre benlik ve diğer kişilik özellikleri ile öğrenme arasında yakın bir ilişki vardır. Bu bakımdan çocukların küçük yaşlardan itibaren sağlıklı ve olumlu bir benlik geliştirmelerine yardımcı olunmalıdır.
- Rogers, saygı, empatik anlayış, güven ve özgürlüğün olduğu bir sınıf ikliminin sağlıklı bir öğrenme ortamı olduğunu, bu ortamın öğrencinin bir bütün olarak gelişmesini sağlayacağını ve öğretmenin de bu durumu kolaylaştırıcı bir role sahip olması gerektiğini ifade etmektedir.
- Güvenli bir sınıf ortamında köklü davranış değişiklikleri gerçekleşmektedir. Bu güvenli ortamın vazgeçilmez üç temel niteliği bulunmaktadır. Bunlar insana karşı koşulsuz saygı, empatik anlayış ve dürüstlüktür.

Bilişsel Öğrenme Yaklaşımı

- Birey belli bir yer ve zamanda öğrendiği bilgiyi, davranışçılarda olduğu gibi hemen ortaya koymak zorunda değildir.
- İsteddiği zamanda ve yerde uygulamaktadır.
- Öğrenmede içsel güdülenme etkilidir.
- Başkalarının ödül vermesi ya da uyarıcı sunması önemli değildir. Önemli olan bireydir.
- Öğrenme bireyin istediği zamanda gerçekleşmektedir.
- Öğrenmenin sorumluluğu bireye aittir.
- Bireyin yeni gelen bir bilgiyi öğrenebilmesi için, öğrenme işine etkin olarak katılması, kendisine sunulan uyarıcıları seçmesi, bunları kendisi için anlamlı hale getirmesi ve en uygun tepkiyi üretmesi gerekmektedir.
- Birey çevrede sunulan uyarıcılardan hangisini seçeceğine ve onu zihninde nasıl işleyerek hangi bilgilerle ilişki kuracağına kendisi karar vermektedir.

- Biliş, insan zihninin dünyayı ve çevresindeki olayları anlamaya yönelik yaptığı işlemlerin tümüdür.
- Dıştan alınan uyarımların algılanması, önceki bilgilerle karşılaştırılması, yeni bilgilerin oluşturulması, elde edilen bilgilerin belleğe depolanması, hatırlanması ile zihinsel ürünlerin kalite ve mantık yönünden değerlendirilmesi, bilişsel faaliyetlerdir.

- Gestalt Almanca'da farklı öğelerin oluşturduğu işlevsel bir bütün, biçim, şekil, form, parçaların yalnızca toplamı değil entegre olmuş bütün anlamında kullanılmaktadır.
- Psikolojide ise psikolojik yaşantının bir bütün olarak incelenmesi gerektiğini savunan bilişsel bir akımdır. 20. yüzyılın, başında, algı üzerinde çalışan Wertheimer (1912) ile başlamış daha sonra, öğrenme üzerinde çalışan Lewin, Koffka, Köhler tarafından savunulmaktadır.
- Gestalt kuramcıları algı ile ilgilenmişler ve algı yasalarının öğrenme, problem çözme ve bellek konusu ile yakından ilgili olduğunu ileri sürmüşlerdir.
- Gestaltçılar, insanların gördüklerini organize edilmiş bir bütünlük içinde algılayıp anlam verdiklerini ifade etmektedirler.
- Dünya bütün olarak algılanmakta uyarıcılar birbirinden bağımsız parçalar olarak değil, anlamlı bütünler biçiminde görülmektedir.
- Uyarıcıları renk çizgi gibi değil, sandalye, televizyon, kedi olarak algılanmaktadır.
- İnsanlar nesnelere bazı örgütleyici eğilimlere göre algılamaktadırlar.
- Gestaltçılara göre öğrenme, bireyin karşılaştığı bir durumu algılaması ve yorumlamasındaki değişimdir.

- Gagné, öğretimin düzenlenmesinde sekiz öğeye yer verilmesi gerektiğini savunmaktadır.
- Bunlar, dikkat çekme, öğrenciyi hedeften haberdar etme, önbilgilerin hatırlatılması, uyarıcı materyalin sunulması, öğrenciyi rehberlik etme, davranışı ortaya çıkarma, dönüt-düzeltilme verme, kalıcılığı ve transferi sağlamadır.
- Öğretmenler, öğrencilerin bilgiyi olduğu gibi alan değil, düşünen, anlamlandıran, üreten, örgütleyen ve uygun biçimde depolayan ve gerektiğinde kullanabilen bireyler olmaları için uygun eğitim fırsatları sunmalıdırlar.

Özet

- Birçok bilim dalında çalışan bilim adamları insanlara yararlı olmak için çabalamaktadırlar.
- Bu bilim dallarından eğitim ve psikoloji vazgeçilmez bir yere sahiptir.
- Eğitim bireyin davranışlarında kasıtlı olarak istendik yönde nispeten kalıcı izli davranış değişikliği meydana getirme sürecidir.
- Psikoloji ise “insan ve hayvan davranışlarını inceleyen bilim dalı”dır.

- İnsanı konu alan tüm bilimler birbirleriyle mutlaka etkileşim içerisinde bulunmaktadırlar. Doğal olarak eğitim ile psikoloji de çalışma alanları açısından etkileşim halindedir.
- Psikoloji biliminin ortaya koyduğu bulgular eğitimin daha da geliştirilmesi için kullanılmaktadır. Bunun yanı sıra eğitim kurumlarında öğrencilerin psikolojik sağlıklarının korunmasında da psikolojiden yararlanılmaktadır.
- Ders anlatırken öğrenci psikolojisinin bilinmesi öğretmenlere büyük avantajlar sağlamaktadır.

- Psikolojinin eğitim ile kesiştiği nokta eğitim psikolojisinin konu alanını oluşturmaktadır.
- Uygulamalı psikolojinin alt dallarından eğitim psikolojisi genel olarak gelişim psikolojisi ve öğrenme psikolojisini kapsamaktadır.
- Gelişim psikolojisi, biyolojik, psikolojik ve davranışsal yeteneklerin basitten karmaşık sistemlere doğru değişiminin incelenmesi olarak da tanımlanmaktadır.
- Gelişim psikolojisinin bilinmesi öğretmenlere öğrencilerinin gelişimlerini desteklemek için fırsat vermektedir.
- Ayrıca eğitim ortamlarında öğrencilerin gelişim özelliklerinin bilinmesi öğretmenlerin hangi bilgileri hangi düzeyde sunmaları gerektiğine ilişkin ipuçları da vermektedir.

- Öğrenme psikolojisi insanın nasıl öğrendiğini açıklamaya çalışmaktadır. İnsanın nasıl öğrendiğinin bilinmesi, eğitimcilere derslerin nasıl öğretilmesi gerektiği ile ilgili bilgiler sunarak, öğretim yöntem ve tekniklerinin geliştirilmesine hizmet etmektedir.
- Öğrenme, yaşantı ürünü kalıcı izli davranış değişikliği olarak tanımlanmaktadır .
- **Öğrenmeyi kolaylaştıran başlıca faktörler iki grupta toplanabilir.**
- **Birinci** grupta bireyin kendisinden kaynaklanan faktörler bulunmaktadır. Bunlar olgunlaşma, yaş, zekâ, güdülenme, genel uyarılmışlık hali, kaygı, fizyolojik durum, önceki öğrenmelerin aktarımı, türe özgü hazıroluştur.
- **İkinci** grupta bireyin öğrenme çevresinden kaynaklanan faktörler bulunmaktadır. Bunlar öğretme yöntem ve teknikleri, öğrenilecek malzeme, öğrenme ortamı gibi faktörlerdir.

Değerlendirme Soruları

- 1. Eğitim ile psikoloji etkileşimini anlatınız.
- 2. Eğitim, psikoloji, eğitim psikolojisi kavramlarını tanımlayınız.
- 3. Gelişim psikolojisi ile ilgili belli başlı kavramları kendi yaşamınızdan birer örnek vererek açıklayınız.
- 4. Gelişimin temel ilkelerini maddeler halinde sayarak hepsine birer örnek veriniz.
- 5. Gelişim dönemleri kaç'a ayrılır ve başlıca gelişim görevleri nelerdir?
- 6. Psikoseksüel gelişim kuramını derste geçen içerik çerçevesinde anlatınız?
- 7. Erikson'un Psikososyal gelişim kuramını anlatınız. Psikososyal gelişim dönemlerinin özelliklerini belirtiniz.
- 8. Erikson'un Psikososyal gelişim kuramını, Freud'un Psikoseksüel gelişim kuramından ayıran özelliklerini maddeler halinde yazınız?
- 9. Piaget'in Zihinsel gelişim kuramını anlatınız. Zihinsel gelişim dönemlerini ve bu dönemlerin gelişim görevlerini örneklerle açıklayınız.
- 10. Eğitim ile öğrenme etkileşimini açıklayınız.
- 11. Öğrenme psikolojisinin belli başlı kavramlarını örneklerle açıklayınız.
- 12. Bu ders kapsamında anlatılan öğrenme kuramlarını açıklayınız.